

ISLIK DİLİ KÜLTÜRÜNÜ AKTARMADA SİNEMANIN ROLÜ: TOPLUMSAL KİMLİK ARAYIŞI VE *SİBEL* FİLMİ

THE ROLE OF CINEMA IN TRANSMITTING WHISTL LANGUAGE CULTURE: THE SEARCH FOR SOCIAL IDENTITY AND THE *SIBEL* MOVIE

Melek ELMAS*

ÖZ: Herhangi bir sanat dalı, sadece kendi içinde bulunduğu bağlamın değil komşu disiplinlerin ve farklı kültür ortamlarının da etki alanına girer. Bir disiplinin ortaya çıkmasında kendi sistemindeki ilintili parçaların haricinde diğer sanat dallarıyla kuracağı bütünlüşme ve uyumun da etkin olması gerekir. Bu bağlamda birçok disiplinle çalışan sinema, kültür ve edebiyat ürünlerinin malzemelerini devralmış, görsel ve işitsel olarak sunma görevini üstlenmiştir. Hızlı yaşam şartlarına bağlı olarak gelişim gösteren sosyal ve kültürel alandaki değişimler, birçok sanat disiplinine yansıdığı gibi sinemayı da etkisi altına almıştır. Bu hızlı yaşam bağlarının zincirlerinden, sanatın kendisini uzak tutması çoğu zaman mümkün olmamıştır. Medya araçlarının sinema dâhil olmak üzere reklamcılık ve pop kültür üzerine yoğunlaştığı; modelleme üzerine devam ettiği günümüzde geleneksel veya evrensel kültür ürünlerinin sinemada gösterilmesi disiplinin bu çalışmalarını daha özgün kılmıştır. "*Sibel*" filmi geleneksel ve modern düşünce etrafında meydana çıkmış bir yapıttır. Çalışmada, Çağla Zencirci ve Guillaume Giovanetti ortak yapımı olan "*Sibel*" filminden yola çıkılarak sinemada genç bir kızın kimlik arayışının, bir kültür ürünü olan ıslık dilinin ele alınış biçimi ve toplumsal bir yapının işleniş şekli incelenmiştir. Aynı zamanda çalışmada, filmin değerler dizgesine yansımış olan bölge coğrafyası, insanları ve yaşam tarzları ele alınmıştır. Filmde *Sibel*'in doğayla kurduğu ilişki ve erginleşme metaforu için kullanılan "*Kırmızı Başlıklı Kız*" masalı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sibel* filmi, ıslık dili, sinema, toplumsal kimlik arayışı, kültür.

ABSTRACT: Any art discipline is influenced not only by its own context, but also by neighboring disciplines and different cultural environments. In the process of development of a discipline, in addition to the related ruptures in its own system, the integration and harmony with other branches of art must be effective. In this context, cinema, which works with many disciplines, has taken over the materials of cultural and literary products and undertaken the task of presenting them visually and audibly. Changes in the social and cultural sphere, which develop depending on the rapid living conditions, have influenced cinema as it is reflected in many art disciplines. It has often not been possible for art to keep itself away from the chains of this fast-paced life. In today's world, where media tools, including cinema, focus on advertising and pop culture, and continue to model, the display of traditional or universal cultural products in cinema has made these studies of the discipline more original. The movie "*Sibel*" is a work created around traditional and modern thought. In this study, based on the film "*Sibel*", a co-production of Çağla Zencirci and Guillaume Giovanetti, the way in which a young girl's search for identity is handled

* Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi/Giresun-melekelmas2801@gmail.com (Orcid: 0000-0002-1519-6726)

in cinema through the language of whistling, a cultural product, and the way in which a social structure is processed are examined. At the same time, the geography, people and lifestyles of the region, which are reflected in the values of the movie, are discussed in the study. Sibel's relationship with nature and the fairy tale of "Little Red Riding Hood" used for the metaphor of coming of age are analyzed.

Keywords: *The Sibel movie, whistling language, cinema, the search for social identity, culture.*

Giriş

Dilin gelişimi, insanlık tarihinin dönüm noktalarından biridir. Bu gelişim karmaşık ve çok yönlü olduğu için bugün hâlen bilim insanları tarafından incelenmektedir. Dilin karmaşıklığı, geçmişten günümüze kadar dilin gelişimiyle ilgili farklı teorilerin ortaya atılmasına da neden olmuştur. Bu teorilerin çıkış noktasında çoğu zaman evrim, tanrısal köken, içsel yansıma, toplumsal veya kültürel düşünceler yatmıştır. Dilin tanrısal kökeni teorisi, dil olgusunun tanrılar tarafından insana bahşedilmiş bir hediye olduğu düşüncesi etrafında gelişmiştir. Evrimsel teori, dili iletişimin doğal bir sonucu olarak görür ve bu teoriye göre dil toplumsal ihtiyaçlara karşılık vermelidir. Başka bir ifadeyle dil sadece biyolojik veya duyuşsal değildir. Sosyal düşünceye sahip teoriye göre bir sesi oluşturduğunuzda alıcının sizinle ilişki içine girdiğini bilmeniz gerekir. Konuşmada, içinde bulunduğunuz çevre veya sosyal ortam, çıkartılan sese ait unsurlar kadar gereklidir. Dilin insan ruhunun yansıması olduğu fikri ise Platon gibi düşünörlere ait bir teoridir. Onlara göre dil insanın iç dünyasını ifade etmesinin bir yansımasıdır. Toplumsal kaynaklı görüşe göre ise dilin gelişiminin altında toplumsal iş birliği yatmaktadır.

“Kültürün gerçekten kendisi olabilmesi ve bir şey üretmesi için, söz konusu kültür ve mensupları, özgünlüklerinden ve hatta bir ölçüde başkaları üzerindeki üstünlüklerinden emin olmalıdır; kültür sadece eksik iletişim koşullarında bir şeyler üretebilir.” (Strauss, 2022: 40). “Sosyal/kültürel sistemin gerçekten var olması için iki önemli değişkenin bulunması gerekir. Bunlar, biyo-kültürel birer ürün olan kişilik ve kişilerin birbiriyle anlaşmak için kullandığı sembolik birer sistem olan dildir.” (Güven, 1979: 112). “Hayvanların ve çevredeki diğer varlıkların seslerini doğrudan taklit yoluyla çıkarılan bilgilendirici ve uyarıcı sesler, içinde bulunulan zaman ve mekânla sınırlıydı. İnsansıların ilk taklit sesleri, farklı mekân ve zamana göndermede bulunmuyordu. Zaman ve mekân engelini aşılması, insan dilinin doğuşundaki ilk basamaktı.” (Ercilasun, 2021: 3). Yansıma sesler, kesin bir teori çerçevesinde kanıtlanmış olmamasına karşın, dillerin doğuşuyla ilgili temel bir dinamik olarak kabul edilmektedir. Doğadaki kuş seslerinden esinlenilerek sistemli hâle getirildiği düşünölen ıslık dili de bu noktada ilgili göstergelerin ilk sistemli yapısını yansıması açısından önemlidir.

“Dil, kavramları belirten bir göstergeler dizgesidir. Onun için de yazıyla, sağır-dilsiz abecesiyle, simgesel nitelikli kutsal törenlerle, incelik belirtisi sayılan davranış biçimleriyle, törenlerle, incelik davranış

biçimleriyle, askerlerin belirtkeleriyle, vb. karşılaştırılabilir. Yalnız, dil bu dizgelerin en önemlisidir.” (Saussure, 2001: 45-46). Işık dili işitsel olarak kodlanır. Dünya üzerindeki tüm dillerin belirli sembolleri kullandığı gibi bu dil de ıslık sesinin fonetik yapısını kodlayarak bu sesi belirli anlamlarla ilişkilendirir. Bu dili iletişim aracı olarak kullanabilmek algısal bir yeteneği de gerektirir. Işık sesi ve ıslık dili Saussure’un (2001: 179), dizimsel ve çağrışımsal bağlantıları ile de incelenebilir. Tek boyutlu kullanılan, kullanıldığı yere göre çoğu zaman anlam kazanan ıslık sesi, ıslık diliyle söylemsel bir ifadeye dönüşür. Işıklarla kurulan sözcükler, zincirleme bir bağlam oluşturarak dizimsel bir özellik kazanır.

İletişim sözden daha fazlasını içermekte, semboller ve sinyaller dilin anlamını belirleyen diğer bileşenler olarak bilinmektedir. Ayrıca İnsanlar arasında iletişimin iki önemli bileşeni bulunmaktadır. Konuşmanın sözlü olmayan yönleri paralinguistik; sözlü yönleri ise linguistik dil olarak adlandırılır. Linguistik dil, anlam, duygu ve içeriği iletmede, dilin semiyotik işlevini kullanır. Dilsel bir göstergenin anlamı, işaret ettiği nesne ya da duruma yaptığı göndermedir (Moris, 1938: 13-14).

Paralinguistik, konuşmanın sözlü olmayan yönleridir. Bu dil, ses tonunu, konuşma hızını, konuşma ritmini, konuşma süresini ve konuşmacının vücut dilini içerir. Paralinguistik, iletişimde önemli bir rol oynar ve konuşmacının anlamını ve duygularını iletmesine yardımcı olur (Mehrabın, 1968: 53-55). “Bu dil, iletişim sürecinde, sözlü dili konuşmanın zor olduğu durumlarda ulusal karakterleri temsil ederek sözün yerini alır.” (Abduazizova, 2022: 289-292). Paralinguistik dil, bölgesel ve etnik ses nitelikleriyle fiziksel mekâna adaptasyonu sağlarken, dil ile iletişim arasında kurulan doğal bir düzlemi ifade etmekte linguistik dil ile paralel bir şekilde kullanılmaktadır. Işık dili de paralinguistik dil çerçevesinde sözsüz sinyallerle kullanılan bir dil olarak karşımıza çıkar. Bu dil, sözcüklerin ve dil bilimin ötesindedir. Hem beden dilini hem de sesin tonunu, yüksekliğini ve ritmini kullanması ıslık dilini paralinguistik dilin kapsamına çeker.

Jakobson, iletişimin altı temel bileşenini şu şekilde tanımlar: *Gönderici alıcıya adresi belirleyici bir mesaj gönderir. Mesajın işlevsel olabilmesi için bir bağlam gereklidir. Gönderici tarafından iletilen, alıcı tarafından kavranabilir ve tamamen sözlü ya da en azından kısmen ortak olan bir kod bulunmalıdır. Son olarak gönderici ve alıcı arasında psikolojik ve fiziksel bağlantı kurularak iletişime geçilebilmesi için kanal gereklidir* (1987: 66). Jakobson’un belirttiği bu altı işlev, sözsel iletişim eyleminin gerçekleşmesi için gereklidir. Fakat yukarıda da belirttiği gibi kısmen ortak kodlarla bu durumun dışına çıkılabilir. Bu sebeple, bu şema, gönderici, alıcı, kanal, bağlam ve kod bileşenlerinin bulunmasından kaynaklı ıslık diline de uygulanabilir.

Bağlam: engebeli arazi koşullarına sahip doğal ortam

Gönderici: Işık dilini kullanan kişi

Mesaj: iletilmek istenilen

Alıcı: Işık diliyle anlatılmak isteneni anlayan kişi

Kanal: Hava

Kod: slk (ses tonu, hız ve ritim)

“Işık dili, kelimelerin çeşitli şekillerde ses veya hece ekleme, ters çevirme vb. değiştirilmesiyle oluşturulan konuşma için yaygın olarak kullanılırken, ayrıca kelimelere yeni anlamlar yükleyerek (argo) veya dilin yapısı korunarak yepyeni kelimelerle konuşarak (jargon) anlaşmadır.” (Şahin, 2008: 7). Bu dil, “Geçmiş dönemdeki inançlarımızla ve bu inançlar dairesinde gelişen kültürümüzle ilgilidir. Şamanlık inancı dairesinde ve sonrasında gelişen sözlü kültürde kuşlarla onların diliyle anlaşmayı; Müslümanlık inancıyla gelişen yazılı kültürümüzde öncekine ek olarak derin içerikli ve gizemli fikirler söylemeyi ifade eden ışık dili, daha sonra özellikle yaygın dil temelinde kuşların seslerine benzetilerek ya da diğer şekillerdeki konuşma biçimleriyle sadece bunları bilenlerce anlaşılan şeyleri söylemedir.” (Şahin, 2008: 17-18).

Yeryüzünde birbirinden farklı birçok kültür varlığı bulunmaktadır. Dil de bu varlıklardan biridir ve kültürleri birbirinden ayrı kılar. Dil konuşma yeteneğini de beraberinde getirir. Toplum bireyleri, ortak dil ve dil yeteneği sayesinde kolay iletişim içine girebilir. Konuşma yeteneği sayesinde insan, algıladığı dünyayı düşünceleriyle iletişime geçirerek nesnelere ifadeleştirir ve iletişim kurma yeteneği sayesinde kendisini diğer canlılardan farklı bir konuma yerleştirir.

Kültür, bir topluluğun birleştirici parçaları olmasının yanı sıra birlik içinde çeşitliliğe de sahiptir. Bu sebeple coğrafi ve sosyal faktörlere bağlı olarak kültür içinde farklı grup dilleri meydana gelebilir. Dünya üzerinde kullanılan diller ve iletişim şekli her zaman bir söze de tabi kalmamıştır. Bunun örneklerinden biri de ışık dilidir. Bu dil dünyada yaşam koşullarının zor olduğu engebeli ve dağlık alanlarda ışık çalma sistemine dayalı olarak kullanılmaktadır.

Dünya genelinde ışık dili, İspanya (La Gomera), Fransa (Pyrénées\Aas), Türkiye (Kuşköy), Yunanistan (Ewia), Papua Yeni Gine (Abu'-Wam), Meksika (Tepehua- Mazateco), Vietnam ve Guyana'da (H'mongs halkı) Çin (Bai\Yunnan), Nepal (Chepang halkı), Sénégal gibi çeşitli yerlerde kullanılmaktadır (Meyer, 2004: 407). Çalışmaya konu olan Türkiye, Çanakçı\Kuşköy'de yöre halkının konuştuğu ışık dilinin başlangıç tarihi bilinmemekle birlikte, Kuşköy halkı yüzyıllardır bu dili kullanmaktadır. “Özellikle çobanlık faaliyetlerinin günümüze göre daha yaygın olduğu dönemlerde ışık dili iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda yöre halkının hayvanlarla ışık dili ile haberleştiği bilinmektedir. Bu dil sayesinde hayvanlara yön ve hareket verilmektedir. Bundan dolayı, ışık dilinin (kuşdilinin) çobanlık dönemleri kültürünün bir ürünü olduğu sanılmaktadır. Ayrıca, yöre arazisinin dağınık ve engebeli oluşu, evlerin birbirlerine uzakta olması, insanların birbirleriyle iletişim kurmasında ışık dilinin kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Kuşköy

engebeleri ve dağlık bir alanda olduğu için bu durum ortaya çıkmıştır. Vadinin iki yakasını teşkil eden yamaçlarda bulunan insanlar ellerinin yardımıyla ağızlarından çıkardıkları ıslık sesi ile karşıdan karşıya anlaşabilmektedirler. Aynı zamanda yamacın yukarısında bulunan aşağıdakine, aşağıda bulunan kişinin yukarıdakine veya yürümesi güç olan yerler arasında birbirinden uzak iki kişi birbirine ıslık yoluyla hitap etmektedir.” (Uzun vd., 2021: 109). Yeni neslin ıslıklı diline olan ilgisinin önemli ölçüde azalması ve unsurun yavaş yavaş doğal ortamından koparılarak yapay bir uygulama haline gelmesi riskinden dolayı bu dil, 2017 yılında UNESCO Acil Korunması Gereken Somut Olmayan Miras Listesine alınmıştır (URL-1).

Islık, sözlü bir iletişim türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü ıslık çeşitli kelimelerin kodlanmasıyla oluşan bir iletişim dilidir. Sözlü iletişimde ıslık yerel topluluğun kullandığı dilin temel bölümlerini kodlayarak iletişim dili oluşturur. Bu dildeki sözcükler yerel topluluğun kullandığı dilden farklı düşünülemez. Çünkü bu kelimeler yerel dilin sesle kodlanmış hâlidir. Bu nedenle her bölgede icra edilen ıslık dili birbirinden farklı anlamlar ve yapılar arz etmektedir. Söz konusu anlam ve yapılar yerelde konuşan insanların kültürel aktarımıyla ilişkili bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Islıklı konuşma, dünyanın otuzdan fazla dilinde bulunan tamamlayıcı bir doğal konuşma tarzıdır. Islık dili olarak da adlandırılan bu fenomen, kırsal ortamların arka plan gürültüsü arasında uzaktan iletişim sağlar. Islık sesi, ses teli titreşimi yerine ses kaynağı olarak kullanılır. Ortaya çıkan akustik sinyal, kelimeleri kodlayan dar bir frekans bandı ile karakterize edilir. Sesin frekans spektrumunun bu kadar güçlü bir şekilde azaltılması, ıslıklı konuşmanın neden dile özgü olduğunu ve belirli bir dilin seçilmiş göze çarpan temel özelliklerine dayandığını açıklar. Bununla birlikte, akıcı bir ıslık çalan için, ıslık çalmaya dönüştürülen sözlü bir cümle birçok dilde oldukça anlaşılır kalır. Düdük, zaman, frekans ve genlik olarak modüle edilmiş basit, dar bantlı bir salınımdır. Kelimelerin ıslıklı dönüşümünün en çarpıcı yönlerinden biri, ıslık çalan cümlelerin, anlamı iletmek için mevcut olan azaltılmış akustik kanala rağmen, çok çeşitli dillerde eğitilmiş ıslıkçılar için oldukça anlaşılır kalmasıdır (Meyer, 2008: 69-94). Islık dili insanların doğal olarak oluşturdukları, ıslıkla kelimelerin ifade edildiği, hecelerin ıslıkla müzikal düzene dönüştürüldüğü iletişim şeklidir. Dünyanın farklı kültürlerinde uzun mesafe sözlü iletişim aracı olarak kullanılmaya devam eden bu dil, kuş cıvıltılarının ses yeteneklerini model olarak kullanılan geleneksel bir iletişim aracıdır.

“Islık sözcüğünün adlandırma farklılığı olduğu gibi işlev açısından da çeşitli kullanımının olduğu söylenebilir. Bu bakımdan ıslık değerlendirildiğinde ıslık, sözlü iletişim aracı, enstrümantal bir müzik aleti, canlı varlıkları uyarmak için bir ses, belirli ortamlarda kişileri protesto etmek için bir uğultu, hayvanlar üzerinde hem rahatlatma hem de çağırma, kişilere destek olmak ve onaylamak için bir hareket ve tahrik edici bir unsur gibi çeşitli işlevlerinin varlığından söz edilebilir.” (Korkmaz, 2023: 2096).

Dil kelimelerin belirli işaretlere karşılık geldiği, sembollerle dolu bir sistemdir. Sınırsız sayıda imge, kavram ve işaretleri içeren dil üretken bir ifade oluşturma yeteneğine de sahiptir. Bu sembollerle, her türlü duygu ve fikir ifadeye dönüşebilir.

Sibel filmi, küçük gruplar arasında dünyanın çeşitli bölgelerinde kullanılan ıslık dilini ele alması bakımından önemli bir örnektir. Film, ıslık dilinin hem fonetik hem müzikal özelliklerini ele almasının yanı sıra bu dilin kullanıldığı coğrafyayı da sergiler. Filmde ıslık diline yer verilmesi geleneksel bir toplumun kimliğini yansıtırken, bu dilin kullanılması filmi sembolik olarak zenginleştirir. *Sibel*'in ıslık dilini kullanabilmesi çevresindeki kişilerle iletişimini kolaylaştırıyor gibi görünse de engeli bu topluluğa uyumunu zorlaştırmıştır. Bu durum diğer yandan geleneksel bir mirasın, bireyin topluma dâhil edilmesindeki önemini de fark ettirir. Diğer yandan günümüzde yok olmakla yüz yüze kalmış bir kültürün kimliği ve geçmişi ile bağlantılı ıslık dili gibi nadir kullanıma sahip bir dilin bu filmde iletişim kanalı olarak seçilmesi, ıslık dilinin unutulmaması ve gelecek nesillere aktarılması için önemli bir örnek de oluşturur. Ayrıca, *Sibel* filmi bu geleneğin korunması konusunda farkındalık ortaya koyarken, kültürel mirasın korunması ve devam ettirilmesi için bilinç oluşturmuştur.

Sibel'in Portresi, Sessizliğin İçinden Yükselen Bir Hikâye

Sibel filmi, 2018 Toronto Uluslararası Film Festivali'nde dünya prömiyerini yapmış, çeşitli festivallerde ödüller kazanmıştır. Bu film, Giresun'un Çanakçı ilçesinde Kuşköy'de yaşamaya devam eden ıslık dili (kuş dili) geleneğinin özelliklerini yansıtırken cinsiyet eşitsizliğini ve kadın mücadelesini masallar ve mitik anlatılarla işler. Çağla Zencirci ve Guillaume Giovanetti'nin yönetmenliğini yaptığı filmde köylüler tarafından dışlanmış dilsiz genç bir kızın hikâyesi anlatılmaktadır. Filmin ana karakteri Sibel, yaşadığı köyde geleneksel ıslık dili kullanılmaya devam ettiği için onlarla bu dil sayesinde iletişime geçmektedir.

"Hayat etrafa hikâyeler saçarken, hikâyeler yeni hayatları yaratır." (Fulford, 2019: 28). Medeniyet tarihi, insanların gözlemleriyle ulaştığı bilgilerini hikâye yoluyla aktarmaya başladığı zamana kadar gider. Hikâyeler, kısmen bildiklerimizi bize hatırlattıkları, kısmen de önemli bulduğumuz şeyleri yeniden düşünmemizi sağladıkları için varlıklarını sürdürür (Fulford, 2019: 65). "Sinema ve onun hareketli resimler alanındaki kuzeni, televizyon hayatımıza hükmeder. Kendimiz hakkındaki düşüncelerimizi, gerçekliği nasıl süzgeçten geçirdiğimizi ve nasıl hayal kuracağımızı etkiler. Kitle kültürünün anlatılarından hoşlanan milyarlarca insan, çözülmemiş çelişkiler barındıran standartlar aracılığıyla neler okuyup neler izleyeceğimize karar vermiş oluyor. İzleyici kitlesi olarak bizi şaşırtacak karakterlerden hoşlansak da onların duygularının da bizimkilere benzemelerini isteriz, çünkü nihayetinde bir karakterin insan olduğunu anlayabilmenin koşuludur bu." (Fulford, 2019: 120-121).

Sibel, Çanakçı Kuşköy’de babası ve kız kardeşi ile yaşamaktadır. Çocukken geçirdiği bir hastalık dolayısıyla konuşma yetisini kaybetmiş, çevresindeki insanlarla ıslık dili aracılığı ile iletişim kurabilmektedir. O, konuşma yeteneğini kaybetmiş sessizliği nedeniyle köy halkı tarafından dışlanmış genç bir kadındır. Sibel’in sessizliği, onu içinde bulunduğu toplumdan soyutlarken, doğayla güçlü bir bağ kurmasını da sağlamıştır. Film, insanın doğayla kurmuş olduğu ilişki ve iletişimin yanı sıra toplumsal baskıya karşı bireyin özgürlük arayışını işlemektedir. Ayrıca filmde sessizlik ve doğanın kudreti özgün bir anlatım diliyle kullanılmakta, doğa ve insan arasında bağın gücüne dikkat çekilmektedir. Bunun yanı sıra *Sibel* filmi, ıslık dili konuşan bir kadının hikâyesini anlatırken aynı zamanda geleneksel bir toplumun kültürünün aktarımını da yapar. “Kahramanın estetik, ideolojik, psikolojik, sosyolojik gibi görünüşlerinin toplamı aslında onun folklorik görünümüdür. Kahramanlar, var oldukları kültür ortamlarında bahsedilen görünüşlerle geleneksel bir yapı oluşturur ve bu dönüşümlerle varlıklarını devam ettirirler. Folklorik olarak toplumun örf, âdet, teamül, gelenek, görenek, töre ve moda gibi normları kahramanı şekillendirir.” (Kayalı Orta, 2019: 136).

Sibel, filmin başlangıcında çay topladığı sahnede bile diğer kadınlardan ayrı bir köşededir, köylü kadınlar Sibel’in verdiği bir bardak suyu dahi içmezler. Kına eğlencesinde dalga konusu olur. Babası tarafından çok sevilen ve güven duyulan Sibel köyün diğer kadınları ve kız kardeşinden farklıdır. Güçlü ve sert duruşu, tüfeği, tek başına kurdu yenme mücadelesi ve tehlikeli görülen ormana girmesi onu diğer kadınlardan ayırır.

“Sinema, sosyal bir temsildir ve topluma sosyal açıdan pek çok etkisi vardır. Toplumlar sıkıntılı dönemlerde bazen bir kahraman arar ve onun peşinden gitmek ister. Bu istek günümüzde daha çok sanal bir yansıma olarak karşımıza çıkıyor ve dolaylı olarak sinema da bu isteğe karşılık veriyor.” (Kayalı Orta, 2019: 135). Sibel de kendini keşfetme yolculuğunda ilerleyen güçlü bir karakterdir. Sibel’in iletişim kurmak için kullandığı ıslık dili ise onun doğa ile olan bağını ve içsel gücünü gösteren sembolik bir ögedir. Filmin ana temasında ise Sibel’in, doğayla olan ilişkisinin ve sessizliğinin gücü bulunmaktadır. Film, İnsan doğasının derinliklerine inen bir yolculuğu konu alırken bu tema bize insanın doğayla uyumlu yaşamını da yansıtır. Aynı zamanda, kahramanın doğayla olan güçlü ilişkisi ve vahşi doğa ile olan mücadelesi, kendi iç dünyasıyla olan hesaplaşmasıdır.

Joseph Campbell, kahramanın yolculuğunu üç ana bölüme ayırır; yola çıkış, erginlenme ve dönüş (2022: 5). Yolculuğun başladığı maceraya çağrı olarak belirlenen ilk aşama, kahramanı çağıran ve onun ruhsal ağırlık merkezini toplumun sınırlarından bilinmeyen bir bölgeye doğru çekmiş olan kaderi belirtir. Bu önemli bir hazine ve tehlike bölgesi çeşitli biçimlerde sunulabilir: uzak bir ülke, bir orman, yeraltı... olabilir (Campbell, 2022:60). “Kahramana bir sorun veya meydan okumaya kalkışacağı bir macera sunulur. Kahraman, bir kere maceraya çağrı ile karşılaştığında artık sıradan dünyanın huzurlu ortamında kalamaz. Maceraya Çağrı genellikle her şeyin

doğal gidişine karşı yapılan bir saldırı, düzeltilmesi gereken bir yanlıştır.” (Vogler, 2009: 51). Sibel karakterinin yola çıkışı, toplumdan dışlanmasıyla başlar. Yola çıkış amacı ise ormanda bulunan ve tüm köylünün korktuğu kurdu yakalayıp, kendini içinde bulunduğu topluma görünür kılmaktır.

“Kahraman, ilk eşiği geçiş ile maceraya ilk adımını atarak, öykünün özel dünyasına tamamen girer. Maceraya çağrının sebep olduğu sorun ya da mücadelelerle uğraşmanın sonuçlarıyla yüzleşmeyi kabullenir. Öykünün şahlandığı, maceranın gerçekten başladığı an, işte bu andır. Balon havalanır, gemi yelken açar, aşk başlar, uçak ya da uzay gemisi motorları çalıştırır, tren hareket eder.” (Vogler, 2009: 53). Filmde geçen köyde de gelin olacaklar gelin kayasının olduğu yerde ateş yakarlar. Ancak ormanda kurt olduğu rivayet edildiği için kimse ormana girmeye cesaret edemez. Sibel ise köydeki insanların aksine, kendini keşfetme arayışı içindedir. Köylülere kendini kanıtlamak için onlar tarafından efsaneleştirilmiş kurdu aramaya her gün ormana çıkar. Avlanmaya çıkarak köyde efsaneleşmiş olan kurdu bulmak için tuzaklar kurar. Sonrasında tuzağa yakalanan ve çukura düşen kurt adam asker kaçağı Ali ile yolları kesişir.

“Kurt yol gösterici bir unsur olarak karşımıza çıkar. Kurdu Türk kozmolojisinde gök unsuruna bağlı olarak aydınlığın ve buna bağlı unsurların simgesi olduğu anlaşılmaktadır. Kurt ögesinin biçim değiştirme temasıyla da ilgisi vardır. Kurtlar İslamiyet’ten sonra, eski ilahi anlamlarını büyük ölçüde kaybetmiştir. Kurdu bazı olumsuz anlamlar kazanmasının dışında, özellikle yiğitlik ya da güç simgesi olması, nazardan koruyucu sayılması gibi bazı anlamları devam ettirilmiştir.” (Çoruhlu, 2017: 268-169). Dolunayda kurda dönüşen kişilerin olduğu inancı bazı Türk kültürlerinde yer almaktadır. “İskitler, bazı olağan üstü büyücülerin her yıl birkaç gün için kurda dönüştüklerine inanıyorlardı. Dişi olanları için “Eşbörü” kullanılabilir. Kurt adam kavramına yeryüzünde değişik kültürlerde rastlanır, ancak özellikle Avrupa toplumlarında en çok ilgi duyulan mitolojik figürlerden birisidir.” (URL-2: 83).

“Eşiği aşan kahraman, erginlenme yolunda bir dizi sınavdan geçer.” (Campbell, 2022: 93). “Geleneksel erginlenme fikri, adayın tekniklere, görevlere ve seçiminin getirdiği ayrıcalıklara katılımıyla, ebeveyn imgeleriyle olan duygusal ilişkisinin radikal bir yeniden düzenlenişini bir araya getirir” (Campbell, 2022: 129). “Büyüyen bireyin ebeveynlerin otoritesinden çıkması evrimin en gerekli ama aynı zamanda en sancılı başarılarından. Bu otoriteden çıkmanın gerçekleşmesi kesinlikle gereklidir.” (Rank, 2021: 77). Sibel’in kardeşi Fatma, ablasından farklı olarak lisede evlenme hayallerine girmiş ve giyim kuşamı seven genç bir kızdır. Sibel’i ormanda terörist olarak aranan Ali ile gören Fatma, bu söylentiyi köye yayar. Babası bu duruma başlangıçta inanmaz. Fakat zaman geçtikçe Sibel’in ormana gitmesini yasaklar. Babasıyla olan güçlü bağı bu söylentiden sonra zayıflar. Sonrasında babası onu affedecektir. Fatma da bu söylentiler çıktığı için evlenemez, toplumdan dışlanan artık sadece Sibel değildir.

“İnsan, meramını yalın manada ifade edemez. İnsan acılarını, heveslerini, isteklerini, arzularını ifade etmede kurguya muhtaçtır. Bu durum anlaşılmanın kaygısından çok yanlış anlamları önlemek için kurguya başvurur. İnsan, çocukluk döneminde her şeyi kurguyla kendi oyununa dahil ederken yaşın ilerlemesiyle dili estetize ederek kurguya ayrı biçim kazandırır. Bunlardan biri de hikâyelemdir.” (Irmacık, 2021: 59). *Sibel* filmi de toplumsal bir gerçeğin sinemaya yansıyan hikâyesidir. Filmde, geleneğin içinden gelen *Kırmızı Başlıklı Kız* masalıyla da karşılaşırız. Sibel’in kurt adama karşılaşması onunla yakınlaşmayı da beraberinde getirir. Böylece Sibel’in kendini ifade etme ve toplumda kabul görme mücadelesi ortaya çıkarmaya başlar. Fakat o küçük ve yüksek bir alanda köy geleneklerinin ve kalıplarının içinde yaşamaktadır. Bu durum Sibel’in özgürleşme arzusuna engel olmaktadır. Köyün geleneklerinin ve kalıplarının Sibel’in özgürlük arayışını kısıtlaması, filmin toplumsal baskılara yönelik bir eleştirisi olarak görülebilir.

“Dönüş, Kahramanın macerasının yaşam değiştiren ödülüyle birlikte dönmesidir.” (Campbell, 2022: 179). “Katı bir toplumun içinde doğan vahşi bir çocuğu bekleyen akıbet, utanç verici bir şekilde herkesin ondan uzak durmasıdır.” (Estes, 2021: 268). Sibel de doğasının vahşiliği ile toplumda kabul görmesi çok zor olan davranış kalıplarına sahip bir karakterdir. Bulduğu köyde yıllarca görmezden gelinmiştir. Fakat o kendisine yapıştırılmak istenilen etiketleri kabul etmemiş, içinde bulunduğu toplumun kendisini saygısızca aşağılamasına izin vermemiştir. Girdiği mücadele onu geri döndüğünde meydana çıkacak kadar güçlendirmiştir. Bunun sonucunda Sibel, erginlemesini tamamlamıştır.

Kırmızı Başlıklı Kız ve Sibel’in Bağlantısı: Masumiyet ve Tehlike İkilemi

Masallar sürekliliklerini sağlayabilmedeki gücünü ritüellerle ve arketiplerle etkileşim içine girmekten alırken, zaman içinde bunlar birtakım değişimlere uğrayabilir. Masalların ilk örneklerinden başlayarak günümüze kadar gelen varyantları anlatıdaki evrilmeyi gözler önüne serer. Bu anlatılar birçok bağlamda yeniden yorumlanır, sinema filmleri de bu bağlamlardan biridir.

“Metinlerarası, iki ya da daha çok metin arasında bir alışveriş, bir tür konuşma ya da söyleşim biçimi olarak anlaşılır.” (Aktulum, 1999: 17). “Bütüncül bir yapıya kavuşturulması amacıyla bir edebî metnin dokusuna hem edebiyat alanından hem de başka alanlardan metin parçalarının katılmasıdır.” (Akalin, 2011: 1667). Genellikle çoğulcu bir anlatım yapmak isteyen sanatçıların kullandığı metinlerarasılık yöntemi, bir metni üslup ve konu bakımından, başka bir eserin içine dâhil etmektir. Bu anlayışa göre her metin çoğulcu bir yapıya sahiptir ve metinler birbiriyle etkileşime geçerek birbirinden izler taşırlar. Bu sebeple bir metnin okuması tek başına yapılamaz. *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı da birçok sanat dalında farklı anlatı türlerinin içine dâhil olmuştur. Masal, birçok farklı bağlamın içerisinde

bulunmuş, yeni uyarlamalarla yeni gönümler kazanmıştır. Bu bağlamlardan biri de sinemadır. *Sibel* filmi de *Kırmızı Başlıklı Kız* masalını modern zamana uydurarak aktarma işlevini kullanmıştır.

“Charles Perrault’nun (1628-1703) masalı olan *Kırmızı Başlıklı Kız*, daha sonra Grimm kardeşlerden Jacob (1785-1863) ve Wilhelm (1786-1859) tarafından yeniden ele alınır. İlk kez Fransa’da 1698 yılında yayımlanmış olan *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı, Avrupa’da tanınmasını, Fransa’da XIV. Lui döneminde çocuk kitaplarının babası olarak nitelenen Charles Perrault’ya, Almanya’da ise Grimm Kardeşlerin derleyip çoğalttığı çevirilere borçludur. Masalın ilk kez Perrault tarafından yazılı hale getirildiği bilinmektedir.” (Genç, 2016: 165). Aktulum, bu tür anlatıları veya kitapları, baştan sona sinemaya uyarlanan bir alıntı olarak görmez. Onun için, bu tür eserler, sinemada metinlerarasılığı kuramsal tanımlamaların bir parçası durumuna getirmeleri bakımından önemlidir (2018a: 11). Bu araştırmalar Söylemlerarasılık ve metinlerarasılık etkileşiminden meydana gelmektedir. “Söylemlerarasılık bir söylemin üretilme aşamasına gönderen bir sözceleme ve söylem sürecine; metinlerarasılık ise bu sürecin sonunda elde edilen, somut bir kategori olan yazılı bir sözceye ilişkindir.” (Aktulum, 2018b: 23). “söylemlerarasılık her metnin yapıcı bir iyesidir.” (Aktulum, 2018b: 27). Diğer bir deyişle bu tür metinlerarası etkileşimlerin temelinde söylem bulunmaktadır.

Sibel, kırmızı başörtüsüyle, köyün uzağında yaşayan, Narin adlı ninesi ve kurtla olan ilişkisinden dolayı *Kırmızı Başlıklı Kız*’ı bizlere hatırlatır. Bu anlamda film yerel kültür ürünlerini barındırmasının yanı sıra evrensel bir anlatıya da değinmektedir. Yaşadığı köyde, ormanda saklandığı düşünülen bir kurt yüzünden köylü bu ormana giremez. Sibel köylüler gibi değildir. Kurdu aramak için her gün ormana gider ve ona tuzaklar hazırlar. Sibel’in kurdu tuzağa düşürmek istemesindeki asıl sebep ise köylülere kendini göstermek ve ötekileştirilmişliğini yıkmaktır. Diğer yandan orman onun için bir sınav yeri, yetişkinliğe adım atması için gitmesi gereken yoldur. Çoğu zaman orman karakterlerin kendi doğasıyla temasa girdiği vahşi bir ortamdır.

“Tarih boyunca ve tarih öncesinde sığınma ve gizlenme imkânı sağlayan orman, aynı zamanda içinde gezen birinin, tamamen kaybolabileceği bir yerdir. Adeta derinliklerinde ne kadar çok şeyin gizlendiğinin mecburen farkına varılmasına yol açar. Ormanda kesişen enerjilerin karmaşıklığı emsalsizdir. İnsanın tüm sezgisel yetileri ormandan gelmektedir. İnsan, en az iki zaman ölçeğinde yaşayan yegâne canlıdır: beden biyolojik zaman ölçeği ve bilincinin zaman ölçeğinde.” (Berger, 2022: 217-219). Sibel, bir gün ormanda aradığı kurdun yerine gelen bir yabancıyla karşılaşır. Yabancı asker kaçağı olarak aranan Ali’dir. Sibel’in tuzağına düşen Ali yaralanır. Başlangıçta Sibel, Ali’yle bir kurtla mücadele eder gibi kavga eder. Kavga esnasında Ali ellerinin üzerinde, salyaları akarak bir kurt gibi sesler çıkarır. Ali, Sibel’e karşı yenilir. Sibel daha sonra onu iyileştirmek için çaba gösterir. Bu vahşi buluşma, Sibel’in dışliliğini

keşfedeceği bir sürece doğru ilerler. Ali ile Sibel'in aralarında gelişen iletişim zamanla birbirlerini anlamalarını da sağlar. Dışlanmış olması sebebiyle Sibel'e benzeyen Ali bir gün ortadan kaybolur.

“Filmlerdeki kahramanların senaryoda yola çıkış, erginleme, dönüş ekseninde dairesel bir çizgide gelişmesi, evrendeki dönme hareketinin bir yansımasıdır. Tıpkı dünyanın erginlenmesinde olduğu gibi kahraman da bulunduğu yerden ayrılıp erginlenerek tekrar aynı yere gelir.” (Kayalı Orta, 2019: 83). Hem filmin hem de masalın ana karakteri, doğanın içerisinde yaşar ve doğayla bütündürler. Aynı zamanda her iki anlatıda kadın karakterlerin yolculuğu, özgürlük arayışı ve erginleşmesi verilirken güçlü kadın varlığı da hissettirilir. Anlatılarda, kültürün gelenekleri, halk inançları ve gündelik yaşamı, mitolojisi ve ritüelleri ele alınarak, kültüre ait yaşam biçimleri sunulur. *Sibel* filmi ve *Kırmızı Başlıklı Kız* masalının ortak yönleri, yerel kültüre odaklanan, ana karakterlerin özgürlük arayışlarının verildiği ve toplumsal cinsiyet rolleriyle bağlantılı anlatılar olmalarıdır.

Bachelard, *Mekânın Poetikası* eserinde, iç mekânın içsel değerleri üstüne yapılan fenomenolojik bir çalışma için evi ayrıcalıklı bir mekân olarak görür. Ev hem birliği hem de karmaşıklığı içine alan, sahip olduğu tikel değerlerin tümünü temel değerde bütünleştirir. Geçirilen günler sonunda süre fosillerini mekân sayesinde, mekân içinde buluruz. Anılar hareketsizdir; mekânlaştırdıkları ölçüde sağlamlaşır. Mekân, zamanı sıkıştırılmış olarak tutar. Kulübeler ise kaygılardan kaçıp gitmek için uzakta yaşamının sığınağıdır. Kulübe, “bu dünyaya ait” hiçbir zenginliği kabul etmez. Yoğun ve mutlu bir yoksulluğa sahiptir (2017: 59). “Kulübe, uzakta, ufukta sığınağın yoğunlaşmış içselliğin en basit biçimidir.” (Bachelard, 2017: 68). Masallarda ve halk anlatılarında, genellikle güvensiz ve tehlikeli bir yer olarak görülen ormanda bulunan kulübe metaforu sıklıkla kullanılmaktadır. *Kırmızı Başlıklı Kız* masalında kulübe büyük annenin kandırıldığı evken, aynı şekilde *Hansel ve Gretel* masalında da kulübe çocukların kaçırıldığı yer olarak görülür. *Sibel* filminde ise bu durumun aksi vardır. Ali yaralandığı zaman Sibel onu ormanda bulunan terk edilmiş bir kulübeye götürür. Sibel, burada Ali'nin yaralarını sararak onu iyileştirir. Kulübe onların iletişimlerini güçlendirir, burada cinsel bir birliktelik yaşarlar. Sonrasında Ali ortadan kaybolur, Sibel ise bambaşka biri olarak kulübeden çıkar. Bu durum, Campbell'in (2017) *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu* eserinde balinanın karnı metaforu ile özdeşleştirilebilir. Mekân olarak balinanın karnı metaforunda kişiyi kendi ruhsal farkındalığının farkına varması durumu, Sibel karakteri için kulübe metaforu ile verilmiştir.

Filmde Sibel'i, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalı ile özdeşleştirdiğimiz diğer bir husus da Sibel'in kırmızı çemberidir. Filmde bu rengin aksesuar olarak kullanılması, *Kırmızı Başlıklı Kız* masalına bir göndermedir. Her iki anlatıda da kırmızı aksesuarlar, masumiyet ve saflığı, doğurganlığı, tehlikeyi, isyanı, cinselliği ve erginliği temsil etmektedir. Her ikisinde de karakterlerin normlardan saparak kendi kararlarını verdikleri ve kendi yollarını seçtikleri görülür ve bu arayış sapmaya sebep olarak topluma göre olumsuz sonuçlar

meydana getirir. Her iki anlatının sonucunda da bir cezalandırma sistemi görülmektedir. Kırmızı Başlıklı Kız kurt tarafından yenilirken, Sibel kurt adama girdiği ilişki sebebiyle toplum tarafından daha fazla dışlanır. Fakat o bu durumu kabullenmek yerine karşısındaki insanlara direnmeyi tercih eder.

Ayrıca filmde *Kırmızı Başlıklı Kız* masalından farklı olarak anne değil baba figürü görülmektedir. Sibel'in annesinin varlığından haberdar olmasak da filmin Anadolu mitolojisinde yer alan anne-kız tanrıça figürleri olan bereket ve doğurganlığın temsilcisi Cybele (anne); doğanın koruyucu, ormanın bekçisi ve avcısı olarak simgelenen Artemis'e (Sibel) de gönderme yapmaktadır. Sibel'in ormanda rahatça gezinmesi ve doğa ile olan ilişkisi, insanın doğayla olan uyumunu göstermektedir.

Sibel Filminin Kültürel Mirasa Özgün Yaklaşımı

Islık dili, dünyanın birçok ülkesinde geleneksel iletişim dili olarak kullanılmaktadır. Giresun'un Çanakçı ilçesine bağlı Kuşköy de bu dilin konuşulduğu yerler arasındadır. Bu dil, zorlu koşullarda, ulaşımın kolay olmadığı sarp kayalıklarda bir dağdan bir dağa ıslıklı melodi ile iletişim için kullanılmasının yanı sıra köylüler arasında gizli bir iletişim aracı olarak da kullanılır. Işık dilinde kelimeler, heceler değiştirilerek söylenmesi ve bu heceler farklı bir anlam kazanmasından meydana gelmekte, konuşma sadece Işık dili bilenler tarafından anlaşılmaktadır. Bölgede düğün, bayram gibi özel günlerde, ıslık dilinde türküler söylenmekte, halk oyunları oynanmaktadır. Bu şekilde, ıslık dili geleneği kuşaktan kuşağa aktarılmaya ve köy kültürü yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Sibel filmi, folklorun eğitici işlevine de katkıda bulunmaktadır (Bascom, 2010: 71). Film, izleyicilere farklı bir kültürün geleneğini ve yaşam tarzını anlatırken, işitme engelli bir insanın yaşam mücadelesini de verir. Bu sayede, izleyicilerin farklılıklara saygı duyması ve toplumsal farkındalık geliştirmesi konusunda eğitici bir işlevi yerine getirir.

Film, Türk folklorunun estetik değer ve atmosferini taşıması bakımından önemlidir. Filmde gelin kayası efsanesinden bahsedilmektedir. Bu efsaneler, Türk kültüründe geniş bir alana sahiptir ve bunların birçok bölgede farklı anlatım biçimleri bulunmaktadır. Bu anlatıların ortak özellikleri genç, evli ya da evlenmek üzere olan bir kadın ve onun doğayla kurduğu bağıdır. Aynı sahnede geleneksel kıyafetlerin de kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanım o bölgenin giyim tarzını ve kültürünü öğrenmemiz açısından oldukça değerlidir. Bölgeye ait giyim-kuşam gibi kültür öğelerinin filmde kullanılması izleyiciye o kültüre karşı bir aidiyet hissettirirken filme estetik bir değer de katmaktadır. Filmde, doğal ve yerel öğeler sıkça kullanılmaktadır. Köydeki kadınlar arasında yapılan düğün hazırlıkları ve geleneksel faaliyetler karakterin içinde bulunduğu grubun ortak değerlerini yansıtır. Giyim-kuşamın yanı sıra bölgeye ait geleneksel Karadeniz müzikleri de filmde kullanılmaktadır. Geleneksel müzikler bölgeye özgü olması sebebiyle kültürün de temsilcisidir.

Gelin kayası efsanesinden esinlenen filmin sonunda Sibel, ormanın ruhundan ateşi alarak, bütün kadınların yolunu aydınlatan özgür, cesur ve güçlü bir kadın olarak ortaya çıkar. Ayrıca filmin sonunda Sibel, ormanın ruhundan ateşi çalarak ataerkil düzene, normlara, kendine benzemeyene karşı duyulan öfkeye, içinde bulunduğu toplumun bütün kaygı, zıtlık ve isteklerine karşı çıkar.

Filmde geleneksel unsurların kullanılması izleyicilerin yerel bir kültürü tanınmasına yardımcı olmaktadır. Bu unsurlar filmi bağlamsal hale de getirmektedir. Örneğin, filmde geleneksel kıyafetlerin giyilmesi, yerel yemeklerin hazırlanması veya yerel müziklerin çalınması, izleyicinin o bölgenin kültürünü daha iyi tanınmasına yardımcı olmakta, geleneğin hissedilmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, filmde kullanılan geleneksel öğeler, kültürün değerlerini ve kimliğini öne çıkartmakta, özgünlüğünü korumasına da katkı sağlamaktadır.

Sonuç

Sibel, Türk mitolojisi ve efsaneleriyle dolu bir film değildir, ancak kültür öğelerine atıf yapar ve onları sembolik bir değer olarak kullanır. Film, Türkiye'nin kırsalında yaşayan kadınların toplumdaki yerine, engelli insanların hayatına ve doğayla olan ilişkilerine odaklanır. Bununla birlikte, filmin bazı sahnelerinde mitolojik ve sembolik başvurular bulunmaktadır.

Sibel filminde, ıslık dili genç bir kızın toplumla iletişim kurma biçimi olarak karşımıza çıkar. Ayrıca film, geleneksel bir dil ile genç kızı topluma dâhil ederken, bu dilin varlığını sürdürdüğü toplumun değerlerini ve yaşam biçimini de bizlere yansıtarak bu kültür ürününe karşı farkındalık oluşturur. İslık dilinin, sinemaya aktarılması bir kültürün kimliğini tanıtırken, bu dilin korunmasına da katkıda bulunur.

Sinema geçmişe veya geleceğe giden büyülü bir yolculuktur. Bir film ister kültürel ister politik ister ekonomik olsun ait olduğu toplumun doğum izlerini taşır, o kültürün hayal gücünü gözler önüne serer. Folklorun parçalarını ele alan bu gibi filmler bir ideolojiyi güçlendirirken, tüketilmiş olanı yeniden tanımlama imkânına sahiptir. Bir eylem veya olay örgüsü şeklinde ele alınan folklor yaşamda da olduğu gibi sözlü veya sözsüz biçimiyle sinema aracılığıyla verilir. Ritüeller, törenler, şarkılar ve oyunlara yer veren filmler, kültür ürünlerini, geleneksel davranış kalıplarıyla, etnobilgesel bir biçimde vererek bunların kayıt altına alınmasını sağlar.

Sinema, hikâye anlatma gücüyle bir toplumun kültürel özelliklerini yansıtmakta bunu yaparken de toplumu şekillendirici ve etkileyici bir hâle büründürmekte, gelecek nesillere esin kaynağı olarak dinamik varlığını sürdürmektedir. Kültürel açıdan zengin filmler, kurgu ile gerçeklik arasındaki çizgiyi belirsizleştirirse de geleneğin korunmasına ve fark edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Sinema, bireyin veya toplumun hüznlerini, sevinçlerini, mücadelelerini, kayıplarını ve kazanımlarını yansıtmada bir ayna görevi üstlenir, ayrıca bireyin ve toplumun deneyimlerini empati kurulabilecek

düzye tasvir eder. Her toplum kendi değerlerini üst düzye görür, bu değerler sembolü, inanç ve gelenekleri meydana getirir. Kültürün bu değerleri toplumun gerçek fotoğrafını bize gösterir. İnsan sinema aracılığıyla bu değerler hakkında hızlı çözümlere ulaşır. Bu gibi filmler gerçekliği simgelerle yaratıcı bir şekilde somutlaştırırken geçmişle iletişim kurmamızı sağlar.

Kazanılmış ve unutulmuş kimlik mirasları, sanat eserleri vasıtasıyla tekrar gün yüzüne çıkar. Kültür ürünlerinin sanata yansması onların bedenselleştirilmesidir. Bu ürünler, kazanımları korunarak sanatçının düşüncesinde bazı evrilmelere uğrar ve süzgeçten geçirilir. Bu şekilde anlatı yeni bağlamlarda yeni özellikler kazanır. Sanat ve kültürün birleşiminin meydana getirdiği bu dünya, değerler anlatısının yeniden değerlendirilmesi olarak düşünülebilir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar:

- Abduazizova, D. A. (2022). Paralinguistic means in intercultural communication. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(10), 289-92.
- Akalın Ş. H. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Aktulum, K. (2000). *Metinlerarası ilişkiler*. İstanbul: Öteki.
- Aktulum, K. (2018a). *Sinema ve metinlerarasılık*. Ankara: Çizgi.
- Aktulum, K. (2018b). *Folklor e metinlerarasılık*. Ankara: Çizgi.
- Bachelard, G. (2017). *Mekânın poetikası*. (çev.: Alp Tümertekin), İstanbul: İthaki.
- Bascom, W. R. (2010). Folklorun dört işlevi. (çev.: Ferya Çalış). *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2*, (ed.: M. Öcal Oğuz - Selcan Gürçayır), 71-86, Ankara: Geleneksel.
- Berger, J. (2022). *Bir fotoğrafı anlamak*. (çev.: Beril Eyüboęlu, vd.), İstanbul: Metis.
- Campbell, J. (2022). *Kahramanın sonsuz yolculuğu*. (çev.: Sabri Gürses), İstanbul: İthaki.
- Çoruhlu, Y. (2017). *Türk mitolojisinin ana hatları*. İstanbul: Ötügen.
- Ercilasun, A. B. (2021). Dilin doğuşu ve evrimi: Basamak teorisi. *Dil Araştırmaları*, 15(29), 1-17.
- Estes, C. P. (2021). *Kurtlarla koşan kadınlar*. (çev.: Hakan Atalay), İstanbul: Ayrıntı.
- Fulford, R. (2019). *Anlatının gücü-kitle kültür çağında hikâye anlatıcılığı*. (çev.: Ezgi kardelen), İstanbul: Kolektif.
- Genç, N. H. (2016). Kırmızı Başlıklı Kız masalının Fransızca ve Türkçe baskıları üzerine bir inceleme. *DTCF Dergisi*, 56, (1), 163-176.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve kültür*. Ankara: Remzi.
- Irmacı, İ. (2021). *Perdenin dili*. Ankara: Hece.
- Jakobson, R. (1987). *Linguistics and poetics*. Cambridge-London: Belknap Press of Harvard University Press.
- Kayalı Orta, N. (2019). *Kahramanın sinemadaki yolculuğu*. Ankara: Karakum.

- Korkmaz, İ. (2023). Türk kültüründe ıslık ve ıslığın işlevleri. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(44), 2094-2106.
- Mehrabian, A. (1968). Communication without word. *Psychology Today*, 2(4), 53-56.
- Meyer, J. (2004). Bioacoustics of human whistled languages: An alternative approach to the cognitive processes of language. *Annals of the Brazilian Academy of Science*, 76(2), 405-412.
- Meyer, J. (2008). Acoustic strategy and typology of whistled languages; phonetic comparison and perceptual cues of whistled vowels. *Journal of the International Phonetic Association*, 38(1), 69 - 94.
- Morris, C. W. (1938). Foundations of the theory of signs. *International Encyclopedia of Unified Science*, 1(2), 1-59, Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Rank, O. (2021). *Kahramanın doğuşu miti-mitolojinin psikolojik yorumu*. (çev.: Gökçe Yavaş), İstanbul: Pinhan.
- Saussure, F. (2001). *Genel dilbilime giriş*. (çev.: Berke Vardar), İstanbul: Multilingual.
- Strauss, C. L. (2022). *Mit ve anlam*. (çev.: Gökhan Yavuz Demir), İstanbul: İthaki.
- Şahin, E. (2008). Kuş dili. *Kültür Tarihimizde Gizli Diller ve Şifreler*, (ed.: Emine Gürsoy Naskali - Erdal Şahin), 11-34, İstanbul: Picus.
- Uzun, B. vd. (2021). Doğu Karadeniz'de somut olmayan kültürel mirasa bir örnek: ıslık dili (Kuşköy\Çanakçı\Giresun). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(Özel sayı), 106-127.
- Vogler, C. (2009). *Yazarın yolculuğu*. (çev.: Kenan Şahin), İstanbul: Okuyan Us.
- Zencirci, Ç. - Giovanetti, G. (2019). *Sibel*. Almanya: Riva Filmproduktion.

Elektronik Kaynaklar:

URL-1: <https://ich.unesco.org/en/USL/whistled-language-00658> (Erişim: 04.01.2024).

URL-2: Karakurt, D. (2011). *Türk söylence sözlüğü*. <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/00/TurkSoylenceSozlu.pdf> (Erişim: 05.01.2024)

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

Etik Kurul Belgesi/Ethics Committee Approval: Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir. / Article does not require an Ethics Committee Approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the authors regarding the research, authorship or publication of this article.